

HAYAT

AYDA BİR ÇIKAR FİKİR ve EDEBİYAT MECMUASI

YENİ TERTİP: M 4. NİSAN 1930

*Yapanlar, doğuranlar, yaradanlar
yalnız nikbinler, idealistlerdir.
Bedbinler doğuramaz, hayatı idame
edemez, Tarihi yoğuramaz.*

İÇİNDEKİLER

Abbas Hilmi Paşanın bir eseri	Feyzi	289
Japonya ve Lâtin harfleri	Asahi	309
Peygamberler ve yeni ruh	Mehmet Emin	317
Millî tenkit	Celâl Nuri	319
Yunan şairi Victor Hugo	Salih Tosun	328
Demokrasi ve terbiye	Mehmet Saffet	336
Ankara Türk sanayi sergisi	Suphi Nuri	342
Milliyet devri	C. N.	344
Nankör edebiyat	Muallim Hüseyin Kâzım	354
Bizde sıhhat işleri	Dr. Halit Tekin	358
Londra donanma muahedesi	Rauf Ahmet	362
Medeniyet, kültür nedir ?	Orhan Nuri	378
Maverayi Neptünde bir yıldız	Yusuf Zığaeddin	380

ANKARA ve İSTANBUL

İdare eden: CELÂL NURİ

İSTANBUL, DEVLET MATBAASI

NUSHASI 20 K.

ANKARA TÜRK SANAYİ SERGİSİ

Millî sanayiimizin son ve mütekâmil vaziyetini gördünüz mü? Türk Ocağındaki sergi muvaffak oldu mu? Acaba nasıl olmasını isterdik?..

Avrupadaki mümasil sergileri ve hatta birkaç sene evvel Tophane sahilinde kurulan Lehistan sanayi sergisini gören bir Türk kolay kolay tatmin edilemiyor. Memlekette yapılan her yeni şeyi daha mükemmel, daha muvaffak olmuş görmek istiyor. Bu arzu bir haktır, bir idealdir. Aynı zamanda da mümkündür.

Bu itibarla Ankara Sergisi muvaffak olmamıştır. Bizi tatmin etmiyor. Herhalde bugün bile daha iyi olabilirdi. Herkesin fikrini, derdini dinledik. Sonra da birçok düşündük. Malûmatımızı karilerimizle de bir kere daha tekrar edelim:

1 — Sergi binası. Tabii Türk Ocağı binası bir sergi olacak yer değildir. Sergilerin ayrı tarzı mimarîleri vardır. Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük merkezlerimizde birer sergi binasına muhakkak ihtiyacımız vardır.

2 — Ankara Sergisinin taksimatı. Pek karışık yapılmıştır. Aynı meslek ve cinse ait mamulât muhtelif yerlerde bulunduğu için tetkik ve mukayese pek müşkül oluyor.

3 — Sergicilerin kısmı azami bir satıcıdan yukarı çıkamamış. Umumî ve istatistik malûmatı verebilecek bir seviyede değiller.

4 — Hemen hiç gösterilmeyen sanayimiz var. Acaba neden onlara bir yer verilmedi. Meselâ: 1 — Matbuata, 2 — Tıbbî müstahzarata, 3 — İmalâtı harbiyeye dair olan millî mesaimiz gibi.

5 — Bütün bunlara bir de halkımızın sergiyi gezmesini bilmediğini, mamulâtımızla alâkadar olacak seviyede olmadığını ilâve edelim. Kadınlar daha fazla kadın eşyasına rağbet ettiler. Çocuklar şekerleme ve çikolata şubelerinin etrafında koşuştular. Erkekler teferruata girişmeden geçtiler. Yalnız frenklerin muayyen mamulât etrafında saatlerce tevakkuf ettiklerini gördüm.

Sanayi sergisi diyoruz. Sanayi olmak için: 1 — Sermaye, 2 — Mühendis ve ilim, 3 — Maden ve fabrika lâzım. Bizde bu

üç kısım millî varlık hemen bu sergide kendini göstermiyordu. Biz yalnız türk amelesinin işini gördük ve muhakkak memnun olduk. Fakat daha ziyade başka şeyler de görmek isterdik.

Burada küçük bir mukayese yapalım. Edebiyatımızı alalım.

Maşallah şairlerimizin, romancılarımızın, piyesçilerimizin kısmı azamı mehaz göstermeden adapte etmeğe alışmış, almış yürümüş. Bu malûm. Meğer sanayimiz de edebiyatımız gibi imiş. Bunu bilmiyordum. Bir iki misal kâfi. Birisi ecnebiden gelen kâğıtla zarf ve kâğıt yapmış. Öteki hariçten gelen tahta ile eşya. Bir tanesi şekerini, kakaosunu, formülünü Avrupadan getirtmiş çukolata yapmış. Hele bir diğeri makinesini ve ipliğini frengistandan almış önümüzde durmayıp bez dokuyor... Ve bütün bunlar da sonra türk sanayii oluyor. Bu doğru değil. Kimi aldatıyoruz?

Asıl yerli sanayie gelince:

Kütahya mamulâtında bir tekâmül yok. Renkler bulunamamış. Eşya yeni ihtiyaçlarımızın birçoğunu tatmin etmiyor.

Eskişehir mamulâtı da öyle. Yüксеlememiş. Yeni bir şey yok.

Haliciliğimizi maalesef kâfi miktar göremedik, gösteremediler.

Alelûmum dokumacılığımız ve bakkaliyemizde mühim bir tekâmül var. Fakat bu eşya ucuz değil. Ecnebi mallarına rekabet edemeyecek. Gümrükler kâfi bir set olamayacak. Bizim mamulâtımız pahalıya mal oluyor.

Şimdi biraz da istikbali düşünelim. Sorduk, tahkik ettik. Neye daha ziyade ilerlemediniz? Bir adım daha atmak için ne lâzım? dedik.

Dinleyiniz dediler ve malûmu ilâm ettiler:

1 — Bankalar sermaye ve kredi vermiyorlar. Gördüğümüz yardım pek az.

2 — Teşkilât noksan. Kooperatifler az, banka şubeleri az, işten anlar mütehassıs yok, son sistem sanayi malûmat ve marifi noksan.

3 — Müstahsillere yardım az. Tohumlar ıslah edilmeli, usuller asrileştirilmeli, meselâ Tütün İnhisarı zürradan mahsulâtı muhakkak ucuza almağı düşünmemeli. Hasılı çiftçi himaye görmeli.

4 — Hele türk madencilerinin inkişafına yardım için her halde bugünkünden fazla alâka gösterilmeli.

5 — Vergilerin cibayet tarzı düzeltilmeli. Hele muamele vergisi en çok şikâyeti mucip olan mes'eledir.

6 — Teşviki Sanayi Kanunu. Ah bu kanun. Herkesin ağzında bu mes'ele. Hem kanun gayrikâfi. Hem de bir türlü bi-hakkın tatbik edilmiyor. İdari bin türlü engel var. Bu işte vazı kanunun, tatbik bürolarının, alâkadar sanayi erbabının ayrı ayrı kusurları vardır.. Buraya kadar san'atkârlarımızı dinledik. Şikâyetlerini, arzularını öğrendik. Fakat, biz müstehliklerin de onlardan şikâyetlerimiz vardır:

1 — Müşkûlât malûm olmakla beraber az çalışılmış. Randman (verim) az. Cins ve nevi daha nefis olabilirdi.

2 — Yalnız kopyecilik kâfi değildir. Biraz da türk dehası lâzım. Türk mamulâtı demek adaptasyon demek değildir.

3 — Mallarımızı göstermesini, beğendirmesini, satmasını bilmiyoruz. İkna kuvvetimiz yok. Propağandadan anlamıyoruz.

4 — Rakiplerimiz, düşmanlarımız var. Namuskârane çalışmak, ezcümle haricî müşterilerimizi memnun etmek, mahsulâtımızı meselâ Yunanlıların eline teslim etmemek lâzım. Türk mallarını Yunanlıların kendi malları diye Avrupaya ve Amerikaya sattıkları malûm...

4 — Sergide mal göstermek kâfi değildir. O mal hakkında mufassal, fennî, ihşai malûmat ta vermek lâzımdır. Bu cihet noksan kalmış. Her şube kendi menfaatini görmüş ve daha ötesine bakmamış. İstatistik. İşte noksan. Vakıâ birkaç grafik ve tablo gördük. Fakat kâfi değildir. Avrupa sergilerinde mallar, mamulât değil asıl istatistikler teşhir edilir.

Kumaşlarımızı anladık. İftihar ettik. Fakat memlekette kaç metro dokunuyor? İhtiyaç ne merkezdedir? Kaça mal oluyor? ve saireyi biz bilmez, görmez, anlamazsak bu sergilerden istifade edemeyiz. Mamulâtımız ilim haline gelmeli, kolaylıkla bizim kafamıza rakam ve mukayese düsturları ile aksetmelidir. Hasılı, ilim, teknik, metot lâzımdır.

Zaten lüzumundan fazla uzıyan bu notları bitirmeden evvel Ankara Sergisini vücade getiren faal ve muktedir Mühendis Daniş Beyi tebrik etmeği bir borç biliriz. İşte ilimli, teknikli, metotlu bir Türk.

SUPHİ NURİ